

Реформацията - история и съвременни измерения

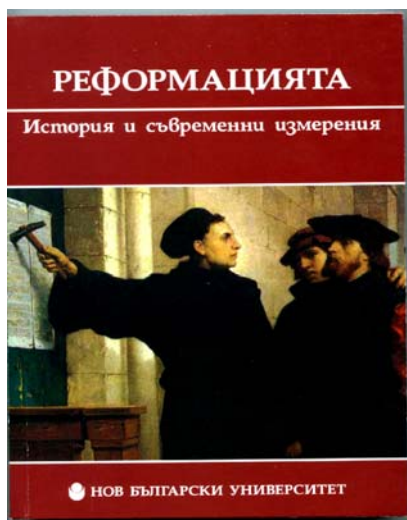
Издание на НБУ, 2007

Проектът за изданието, под научното ръководство на доц. д-р Румен Генов, е реализиран с подкрепата на Централният фонд за стратегически проекти към Настоятелството на НБУ и Висшият евангелски богословски институт

ПРЕДГОВОР

доц. д-р Лъчезар Стоянов

Настоящият сборник представя материалите от проведената на 27 и 28 октомври 2005 г. международна научна конференция, под надслов “Реформацията – история и съвременни измерения”. Научният форум, замислен и осъществен като съвместна инициатива на Нов български университет (НБУ) и Висшия евангелски богословски институт (ВЕБИ), си постави амбициозната задача да осветли възможно най-широк кръг от проблеми, свързани с едно от най-големите духовни и политически движения в нашия свят – Реформацията.

Поради това, по темата съществува обширна и разностранна изследователска традиция, разкриваща един извънредно широк диапазон от проблеми, свързани със зараждането, теологичната същност и роля на протестантизма и протестантските общества в миналото и нашето настояще. Същевременно, върху ролята на протестантската пропаганда, както и върху развитието на протестантските общности в България са познати крайно ограничен брой изследвания. Този факт, до голяма степен определи, както тематиката, така и кръга на участниците в международната конференция.

Водени от идеята да бъдат осветлени възможно най-широк кръг от проблеми, но и от желанието да провокираме диалог и свободна размяна на мисли между участниците и многобройните гости на конференцията, тя бе структурирана в три основни тематични кръга: “История”, “Богословие” и “Политология”.

Така избраната структура позволи да се разкрият в едно органическо единство, както генезиса, развитието на протестантизма, неговата основна теологична същност, така и мястото и ролята му като духовно движение, като тип общество и проявление в нашия свят.

Този революционен процес, започва с 95-те тезиса на Мартин Лутер, заковани на вратата на катедралата във Витенберг, на 31 октомври 1517 г. Шестнадесети век бележи голям прелом в човешката история, свързан с великите географски открития, наченките на нов тип индустриална цивилизация, нови социални отношения и изобщо, фактори, които дават една нова насока на човешкото развитие. Всички те довеждат до поврат не само в теологията и по-общо към религията, но те в крайна сметка съдействат за промяна на съзнанието в милиони хора и дават тласък на желанието за изграждане на нови общества, управлявани в името на нови ценности и по нови закони. В края на краищата, европейската християнска цивилизация промени своя път и същност, а в резултат на големите духовни и политически революции се зароди светът, в който ние живеем.

Отражението на протестантизма върху българското общество бе естествен акцент в повечето изнесени доклади, изказвания и дебатите по тях. С основание, във всички изказвания бе подчертаван неоспоримият факт, че от IX в. насетне България цивилизационно, културно и политически е неизменна част от европейската християнска цивилизация.

Макар НБУ да е сам по себе си една светска научна образователна структура, ние смятаме, че в България е крайно време, да започнем едно по-системно и по-задълбочено проучване и на други аспекти от духовни политически събития и фактори, които са влияели и влияят на българското общество.

Излизайки от каноните на традиционната марксистка историография, на конференцията бе направен сериозен принос за попълване на очевидните

празнини в нашите изследвания, поглеждайки през други аспекти, включително и на собствената си история.

Ето защо, с основание смятаме, че на конференцията бе направена една реална крачка към утвърждаването на департамент “История” в НБУ, като център за алтернативни преподавания и изследвания на миналото. Ние, българите, сме в основата си една православна общност и нашата история е белязана дълбоко от православието като същина, като религия, като традиции, които сме наследили и които пренасяме в настоящето. Това, обаче, не означава ние да загърбим тези фактори в света, произтичащи от политически и духовни движения, които са оказали влияние както върху целия свят, така и макар в по-различна степен, и върху българското общество.

Още през средните векове България става център на “другото християнство”, като чрез богомилството дава тласък за развитието на движението на катарите, албигойците, а и на хусизма – все движения, които разклащат корените на католицизма и са един от импулсите за започването на мощното и успешно движение на Реформацията. Когато реформаторското движение се разгръща в Западна Европа, българският народ се бори за своето съществуване в рамките на деспотичната ислямска Османска империя. Едва през своето Възраждане, когато ние отново се борим за своето духовно и политическо еманципиране и връщане в Европа, като част от стремежа ни за модернизация, е и възприемането на политически организационни и духовни ценности, родени в протестантските общества и държави. За ролята на протестантската пропаганда има такива учебни заведения като Роберт колеж и колежа в Самоков и Симеоново, за които е писано сравнително подробно. Плод на бъдещи проучвания е ролята на протестантския политически модел в устройството и развитието на българската държава.

Един от най-сериозните приноси, който ще привлече вниманието на читателите, е разгледаната в няколко от докладите и пространно в дискусиата, политика на българската тоталитарна държава към вероизповедните общности и в частност протестантските, както и съдбата им по време на тоталитарния режим.

За особено достойнство на конференцията смятаме, че по-горните процеси бяха представени въз основата на до скоро недостъпни документи от партийния архив и от архива на МВР. Същевременно, на конференцията бе

дадена възможност, да бъде представена и “живяната история” на дейци и членове на протестантската общност в България. Този твърде рядък случай в нашата историография, на съчетаване на документално базирана и наративна история, наистина превръща историята, населена с хора и я връща на хората.

По този начин сме убедени, че ще дадем силен импулс на бъдещи задълбочени изследвания по тази все още срамежливо премълчана страна от живота на част от българското общество.

Поставените цели пред конференцията дадоха отпечатък и върху участниците в нея. Естествено, най-важните доклади и съобщения, бяха изнесени от представители на широк кръг академични институции, български и чуждестранни. Особено сме благодарни на чуждестранните участници в конференцията, учени с доказани постижения, които със своето активно участие не само гарантираха високото научно ниво на конференцията, но и внасяха крайно полезния “чужд” поглед към дискутираните теми. Дейно участие в конференцията взеха и представители на протестантските деноминации, които имат траен изследователски интерес по разглежданата проблематика. Най-сетне в дискусиата, както вече отбелязах, активно взеха участие представители на различни евангелски черкви, студенти от НБУ и ВЕБИ, докторанти, служители в НБУ и просто любознателни граждани. Показателно е, че рядко научна конференция е фокусирала такъв траен и сериозен обществен интерес. Поради тази причина, организаторите решихме да публикуваме не само докладите с резюмета на английски език, но и подробен запис на интересната и оживена дискусия, която те предизвикаха.

Дискусиите са интересни и с това, че те съдържат понякога обширни коментари, критични бележки и съображения, но и сериозни допълнения към повдигнатите в докладите въпроси. По този начин, смятаме, че много поточно и вярно представяме постиженията и духа на конференцията, но и даваме основа за размисъл, а следователно - подтик за бъдещи изследвания.

За удобство на читателите, в края на сборника сме приложили списък, представящ авторите.

Надяваме се, че тази конференция няма да бъде последната, посветена на тази толкова интересна, но все още слабо проучена проблематика. Оставам с искрената надежда, че настоящият сборник ще предизвика траен интерес не само сред българската четяща публика, но и сред чуждата.